

інституту політичних партій, що мінімізуватиме, зокрема, прояви політичної корупції.

Література

1. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. Відомості Верховної Ради України. 2020. №№ 7-9. Ст. 48.
2. Твердохліб Д. Місцеві вибори. Дніпропетровщина: контраверсійні коаліції та "Вилкули не здаються". URL : <https://tyzhden.ua/Election/247256>.
3. Конституція України: Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Партія "Пропозиція" на з'їзді затвердила новий склад головної ради. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3056491-partia-propozicia-na-zizdi-zatverdila-novij-sklad-golovnoi-radi.html>.

Степаненко К.В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МУНІЦИПАЛЬНОГО ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Формування в Україні демократичної держави вимагає обов'язкового практичного втілення принципу місцевого самоврядування, максимальної прозорості публічно-правових відносин за участі муніципальних органів. Формування органів місцевого самоврядування в правових системах різних держав відбувається у взаємозв'язку з історичними, соціальними, культурними, політичними та іншими детермінантами, що чинять вплив на інститут місцевого самоврядування. Сьогодні в Україні відбувається реформа децентралізації влади, на перший план виходить завдання побудови ефективної системи управління процесами на місцях, формування максимально відкритих для громадян органів самоврядування. У зв'язку з цим слід звернутися до досвіду тих європейських держав, які відрізняються давніми муніципальними традиціями, у тому числі стосовно механізму формування муніципальних органів влади.

Специфіка муніципального представництва, що обумовлена особливостями конституційної природи місцевого самоврядування, полягає у наявності високого рівня взаємної довіри населення і муніципальної влади. Одним з ефективних заходів, спрямованих на підвищення ефективності механізмів формування і дії органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах, є запровадження інституту муніципального омбудсмена. Як зауважує Г. Левін,

особливу роль у формуванні етичного режиму довіри взаємин членів громадянського суспільства і публічних органів влади відіграє інститут муніципального омбудсмена [1].

Вперше інститут муніципальних омбудсменів з'явився у 1966 році в Єрусалимі, де міська рада прийняла рішення заснувати цей пост для здійснення нагляду і забезпечення підзвітності муніципалітету. В даний час омбудсмени працюють в муніципалітетах Франції, Швейцарії, Англії, США, Канади, Італії, Іспанії, Болгарії, Мексики, ПАР та інших держав, де громадяни використовують їх посередництво для вирішення своїх проблем. Популярність муніципальних омбудсменів багато в чому обумовлена доступністю і неформальністю цієї посадової особи. Ефективність їх діяльності була відзначена в Європейській хартії з охорони прав людини в містах, підписаної в 2000 році, яка рекомендувала впровадження муніципальних омбудсменів як механізму профілактики і засобу захисту прав людини на місцевому рівні [2].

Правовий статус муніципальних омбудсменів багато в чому схожий на аналогічне правове становище загальнонаціональних Уповноважених з прав людини. У всіх країнах, де діє цей інститут, муніципальні омбудсмени мають гарантії їх правозахисної діяльності, вони не можуть притягуватися до відповідальності за висловлені думки або вчинені дії у зв'язку із виконанням своїх функцій. Фінансування діяльності муніципального омбудсмена, як правило, здійснюється на підставі окремого пункту в місцевому бюджеті. Для більш якісного виконання обов'язків він може набирати в штат помічників.

Основне завдання омбудсмена – захищати права мешканців громади від незаконних рішень органів влади. Крім розгляду конкретних випадків, омбудсмен готує щорічні доповіді про свою діяльність. Їх публічність є гарантією того, що адміністрацією будуть вжиті відповідні заходи [3]. Часто мешканці громади звертаються до омбудсмена за консультаціями в частині надання різних муніципальних послуг. У Болгарії громадський посередник, роз'яснюючи їх види і порядок отримання, таким чином, сприяє реалізації прав громадян [4].

Слід зауважити, що в Україні вже робилися спроби запровадити цю посаду на рівні деяких територіальних громад. Так, у 2017 році в Концепції Статуту територіальної громади міста Києва було передбачено запровадження муніципального омбудсмена [5]. Окремі представники вітчизняної правової науки у своїх працях також звертаються до цієї проблематики, пов'язуючи впровадження інституту муніципального омбудсмена з інтеграцією України до ЄС. Дійсно, муніципальний омбудсмен в системі органів місцевого самоврядування України міг би координувати питання взаємодії органів державної влади та муніципального співтовариства, що відповідає європейським практикам. Серед основних функцій, якими слід наділити муніципальних омбудсменів, мають бути: участь у підготовці рішень органів державної влади, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, при необхідності підготовка експертних висновків на проекти рішень; підготовка щорічних

доповідей про стан дотримання прав громадян на місцеве самоврядування; захист прав, свобод і законних інтересів жителів муніципальних утворень в системі місцевого самоврядування; попередження порушень конституційних прав, свобод і законних інтересів мешканців громад, а також сприяння в їх відновленні; вирішення конфліктів між органами місцевого самоврядування та місцевим населенням та ін.

Таким чином, заснування в Україні інституту муніципального омбудсмена, який довів свою ефективність в захисті прав громадян на місцеве самоврядування в багатьох країнах світу, стане вагомим фактором підвищення рівня якості системи місцевого самоврядування. Муніципальний омбудсмен є незалежним публічно-правовим інститутом, не пов'язаним будь-яким зовнішнім впливом при проведенні розслідувань, він є додатковим, а не альтернативним механізмом контролю за діяльністю муніципальних органів влади, коли традиційних інструментів виявляється недостатньо. При розгляді скарг омбудсмен керується принципами незалежності, справедливості, неупередженості, конфіденційності та доступності. Тобто така діяльність відповідає кращим світовим стандартам місцевого самоврядування, до чого має прагнути і Україна.

Література.

1. Levine G.J. Municipal ethics regimes. St.Tomas: Municipal World, 2009.
2. The European Charter for the protection of human rights in cities. URL: <http://www.uclg-cisdp.org/en/right-to-the-city/european-charter#sthash.E5JeKdIt.dpuf> (дата звернення: 17.09.2020).
3. Web site The Kerala Ombudsman. URL: www.lsg.kerala.gov.in (дата звернення: 17.09.2020).
4. Цанков В. Омбудсманът (общественият посредник) в Република България. София, 2004. С. 77-82.
5. У Концепції Статуту територіальної громади столиці передбачено запровадження муніципального омбудсмена. 02 листопада 2017 року. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/u_kontseptsi_statutu_teritorialno_gromadi_stolitsi_peredbacheno_z_aprovadzhennya_munitsipalnogo_ombudsmena/ (дата звернення: 17.09.2020).